

PRVA KATEHEZA**DANAŠNJE DRUŽINE**

**»OTROK, ZAKAJ SI NAMA TAKO STORIL?
TVOJ OČE IN JAZ SVA TE S TESNOBO ISKALA?« (Lk, 2,48)**

Marija, žena poslušanja, odpri nam ušesa;
pomagaj nam poslušati besede svojega sina Jezusa
sredi tisočev glasov tega sveta:
pomagaj nam poslušati resničnost, v kateri živimo,
vsakogar, ki ga srečamo,
še posebej uboge, in tiste, ki so v težavah.
Marija, žena odločitve,
razsvetli nam razum in srce,
da bomo brez omahovanja izpolnjevali
besede tvojega Sina Jezusa;
nakloni nam pogum, da bomo sprejemali odločitve
ter ne bomo dopustili, da drugi usmerjajo naša življenja.

Marija, žena dejanja,
izprosi nam milost, da bodo naše roke in noge 'v naglici' krenile k drugim,
da jim bomo prinesli dobroto in ljubezen tvojega Sina Jezusa
da bomo po tvojem zgledu svetu prinašali luč evangelija. Amen.

(papež Frančišek, Trg Svetega Petra, 31. maj 2013)

Evangelij nam o dogodkih v življenju svete nazareške družine ne pove veliko. Veliko prepusti naši domišljiji, glede na to, da je Jezus s svojo družino v Nazaretu živel skoraj trideset let. Tistih nekaj skromnih dogodkov, ki nam jih Sveto pismo posreduje, je zato bistvih pri vpogledu v skrivnost te družine. Edino zgodbo, ki nam predstavi Jezusa pri dvanajstih letih (ni več veljal za mladoletnika, ampak je že vstopil v svet odraslih), ki komunicira s starši, najdemo v Lukovem evangeliju, v pripovedi o »Dečku Jezusu v templju«. Pričakovali bi zgodbo iz idiličnega življenja svete družine, ki bi nekoliko spominjala na tiste reklame, v katerih so družinski člani lepi, se smehljajo in žarijo v popolni harmoniji. Evangelij nas preseneti, ko nam pove drugačno zgodbo. Z današnjimi besedami bi lahko rekli, da je nazareška družina 'v krizi'. Marija in Jožef, ki sta bila zelo pobožna, sta šla vsako leto za praznik pashe v jeruzalemski tempelj, kot nam pove evangelist Luka, in s seboj vzela Jezusa, da bi ga poučila o teh verskih dolžnostih. Ob vračanju v Nazaret, potem ko sta hodila že ves dan, sta presenečena spoznala, da Jezusa ni. Nazareška družina je bila družina molitve, a očitno jih molitev in verska pobožnost nista obvarovali pred takšnimi pripetljaji. Zamislite si, kaj sta si ob tem popolnoma nepričakovanem dogodku mislila Marija in Jožef. Oče, še zlasti pa mati, dobro razume nesmiselno trpljenje, ki zajame starše, ki ne morejo najti otroka in ne vedo, kje ga iskati. Sveta družina torej ni videti čudovita niti se ne zdi, da bi dajala dober zgled, zato nam ne more biti vzor. Zakaj ta dramatični dogodek evangelista Luka tako zanima, da ga omenja? Zgodba spremeni naš pogled na sveto družino in nas vsekakor popelje drugam, k večji skrivnosti, ki je ne moremo doumeti. Papež Frančišek nam v *Radosti ljubezni* odpre oči za premišljevanje o tej skrivnosti: *»Sveto pismo zelo pogosto govori o družinah, rodovih, v njem je polno ljubezenskih zgodb in družinskih kriz, in sicer od prve strani, ko stopi na prizorišče družina Adama in Eve s svojim bremenom nasilja, a tudi z močjo«* (prim. 1 Mz 4) (AL 8). Božja beseda nam ne prikazuje idilične in abstraktne podobe družine, kot bi pričakovali, ampak nam predoči vrsto zgodb resničnih družin, z edinstvenostjo in enkratnostjo njihovih problemov, težav in izzivov. Beseda nas popelje naravnost k resničnosti, ki je *»navzočnost bolečine, zla, nasilja, ki uničujejo družinsko življenje in njeno notranjo povezanost življenja in ljubezni«* (AL 19). Podobno jo predstavlja kot podobo *»družine iz Nazareta v svoji vsakdanjosti, prežeti z naporu in celo z môrami kot tedaj, ko je morala trpeti zaradi nerazumljivega Herodovega nasilja – izkušnja, ki se še danes tragično ponavlja v mnogih družinah izključenih in nemočnih beguncev«* (AL 30). Torej ne gre predvsem za to, da družine ne bi doživljale kriz (vse družine jih doživljajo, celo sveta družina), ampak za to, kako se ob stiku z različnimi kriznimi položaji odzivamo. Lukova pripoved s svojim vpogledom in konkretnostjo vsem družinam kaže ta temeljni namig, ki je za nas prava šola življenja.

Moderni starši, ki smo polni pozornosti in skrbi za svoje otroke takoj ugotovimo, kako nespametna sta bila Jožef in Marija, ki sta sina na poti domov ves dan pustila samega, ne da bi bila ob njem. Vendar v tedanji kulturi Jezusa niso več obravnavali kot mladoletnika, zato so z njim ravnali kot s polnoletnim človekom. Za tem pa vidimo še globlji vidik, ki ga lahko opišemo s terminom, ki se ga pogosto poslužujejo družbeni in cerkveni krogi: 'vzgojni izziv'. V zvezi s tem nam papež Francišek ponudi daljnovidne smernice: *»Vendar pa pretirana skrb ni vzgojna in ni mogoče imeti pod nadzorom vseh možnih situacij, v katere otrok lahko zaide. (...) Véliko vprašanje torej ni, kje se otrok fizično nahaja, s kom je v tem trenutku skupaj, ampak kje se nahaja v eksistencialnem smislu, kje stoji v smislu svojih pogledov, svojih ciljev, svojih želja in svojih življenjskih načrtov. Zato postavljam staršem naslednja vprašanja: 'Ali poskušamo razumeti, 'kje' se v resnici nahajajo otroci na njihovi poti? Ali vemo, kje je v resnici njihova duša? In predvsem: Ali hočemo to vedeti!«* (AL 261)? Srečujemo mnoge starše, ki komaj čakajo, da se bodo njihovi otroci udeleževali v mnogih izobraževalnih, športnih in umetniških dejavnostih in jih morda silijo v tisto, kar so sami želeli početi, ko so bili mladi; ne vzamejo pa si časa, da bi poslušali, četudi le za trenutek, vse mogoče skrbi, ki jih nosijo v srcih. Jožef in Marija tvegata slednje, tvegata vse skrbi, ki spadajo zraven, in šele po treh dolgih, neskončnih dneh, Jezusa najdeta v templju. Sprva sta preprosto osupla, kajti kot beremo v *Radosti ljubezni* se ni *»mogoče izogniti temu, da nas vsak otrok preseneča z načrti, ki klijejo iz te svobode, in ki se križajo z našimi predstavami. In prav je, da se to dogaja. Vzgoja vključuje nalogo, da spodbujamo odgovorno svobodo, ki v odločilnih trenutkih izbira s smislom in razumno; ljudi, ki brez pridržkov razumejo, da je njihovo življenje in življenje njihove skupnosti v njihovih rokah in da je ta svoboda neprecenljiv dar«* (AL 262). Otrok vedno preseneča starše in je zanje skrivnost vse od trenutka spočetja. *»Zaradi napredovanja znanosti lahko danes vnaprej izvemo, kakšne barve las bo imel otrok in zaradi katerih bolezni bo predvidoma trpel v svojem življenju, kajti vse telesne značilnosti tega človeka so že v njegovem embrionalnem stanju navzoče v njegovem genskem zapisu. Vendar samo njegov nebeški Oče, ki ga je ustvaril, ga pozna popolnoma. Samo on pozna tisto, kar je največ vredno, najpomembnejše, saj ve, kdo je ta otrok, kaj je njemu najbolj lastno«* (AL 170). Najiskrenejša naravnost pred skrivnostjo otroka torej nikoli ne more biti obsojanje, razočaranje, krivda ali graja. Za otroka so uničujoče takšne ali drugačne besede, ki jih starši pogosto izrekajo: *»Nisi otrok, kakršnega sem pričakoval.«* Najsvetejši odnos spričo tega, kar je *»živ odsvit njune ljubezni, trajno znamenje njune zakonske skupnosti, živo in nerazdružljivo enoto njunega očetovstva in materinstva«* (AL 165) je odprtost do Božjih presenečenj. Vse to se ne dogaja v duhovni razsežnosti oziroma milo rečeno v razsežnosti nadčloveškega.

Nepričakovani dogodki, ki v nas sprožijo trpljenje, nas seveda vržejo s tira in nam povzročijo skrbi, tako kot so jih Mariji in Jožefu; in ravno zato je zapisano, da sta ga s tesnobo iskala. Evangelij ne razčlovečuje človeškega srca, ampak ga spoštuje in nam pove, da čustva niso ne dobra ne slaba ter nas hkrati uči, kako jih izražati. Vedno je treba razmisliti in zastaviti vprašanje. Tudi Marija v imenu obeh Jezusu zastavi vprašanje. Teh nekaj, besed, ki jih spregovori, nas močno odpira za pravo skrivnost starševstva: *»Otrok, zakaj si nama tako storil? Tvoj oče in jaz sva te s tesnobo iskala«* (Lk 2,48). Sin vedno ostaja sin in ga je treba vedno klicati za sina, ga prepoznavati kot takšnega in ga ljubiti. Sina je vedno treba spraševati in ga poslušati, ga nikoli obtoževati in grajati; in starši se nikoli ne smejo bati stopiti v odnos z otrokom: *»Zakaj si nama tako storil?«* Ne gre za moralno normo ali dolžnost, niti kaj je prav in kaj narobe. Najpomembnejši je odnos, ki je v tem primeru osnovni odnos starši-otrok. Marija je šla še dlje. Osvetlila ni le odnosa starši-otrok, ampak tudi odnos oče-mati-otrok ter njegovo popolnost in celovitost. Kot mati ni spregovorila le v svojem imenu, ampak najprej v imenu njegovega očeta in nato še v svojem. Ta vrstni red osvetli izredni osnovni red očetovstva in materinstva v odnosu do potomcev. Papež Frančišek upravičeno pravi: *»'mati in oče – vsak na svoj način – prispevata k otrokovemu zorenju. Upoštevati otrokovo dostojanstvo pomeni, krepiti njegovo potrebo in naravno pravico do matere in očeta.' Pri tem ne gre za med seboj ločeno očetovo in materino ljubezen, temveč tudi za ljubezen med njima, ki jo otrok doživlja kot vir lastnega bivanja, kot zavetno gnezdo in kot temelj družine. Sicer se zdi, kakor da bi bil otrok ponižan samovolji kot prepuščena lastnina. Oba, mož in žena, oče in mati sta 'sodelavca ljubezni Boga Stvarnika in (...) njena razlagalca.' Svojim otrokom kažeta Gospodov materinski in očetovski obraz«* (AL 172). Zakaj je spregovorila Marija in ne Jožef? Zakaj je najprej omenila svojega moža? Ker že od nekdaj ne moremo zanikati edinstvenega odnosa med materjo in otrokom, ki je spočet v njenem telesu in ga v njem nosi: prav ona *»sodeluje z Bogom, da bi se dogodil čudež novega življenja«* (AL 168). Pri tem, da mati nosi otroka v sebi, v svojem telesu, ne gre le za anatomski, telesni ali časovni vidik materinstva, ampak za trajno dimenzijo, ki je značilna za materinstvo. Marija je nagovorila Jezusa, ker je imela z njim tesnejši, zaupnejši odnos, hkrati pa - in tega bi se današnje matere morale naučiti - ga je vodila k Jožefu in nakazala prednost očetovstva nad materinstvom. Tukaj smo daleč od kulturnega in družbenega diskurza, ali od kakršnega koli moralizma ali celo seksizma, ki očetu daje prednost pred materjo. Evangeljska pripoved naš pogled usmeri veliko dlje, globlje in višje: oče je kot takšen znamenje Božjega Očetovstva. In kakšno je današnje stanje? *»Govori se, da živimo v 'družbi brez očetov'. V zahodni kulturi naj bi bil očetov lik simbolično odsoten, izmaličen, medel«* (AL 176). Evangelij torej osvetljuje temeljno resnico: *»'otroci (...)*

potrebujejo očeta, ki čaka nanje, ko se po svojih neuspehih vračajo nazaj. Sicer otroci naredijo vse, da tega ne bi priznali in pokazali, vendar vseeno očeta potrebujejo'» (AL 177). Marija in Jožef sta se z Jezusom lahko sporazumevala kot mati in oče, ker sta živahno sodelovala kot zakonca. Pogosto pozabljamo, da temelj starševstva niso potomci (starši ne postanejo starši le ko se jim rodi otrok, kar odlično ponazarja Jožef), ampak odnos med zakoncema. Pravzaprav je bistvena kriza, ki jo današnje družine doživljajo v večji meri kot v preteklosti, prav čustvena nepismenost, ki izvira iz osnovnega odnosa zakoncev in prehaja tudi na druga področja ter ustvarja »'kulture začasnega'. Tu mislim na primer na naglico, s katero ljudje prehajajo iz enega ljubezenskega odnosa v drugega. Mislijo, da je – podobno kot na družbenih omrežjih – ljubezen mogoče vključiti in izključiti in celo na hitro blokirati, kakor uporabniku ugaja. Mislim tudi na strah, ki ga zbuja perspektiva trajne zaveze, na obsedenost s prostim časom, na odnose, ki tehtajo stroške in koristi in se ohranjajo samo, če so sredstvo za odpravo samote, če ljudem nudijo zaščito ali kakršne koli usluge. To, kar se dogaja s stvarmi in okoljem, se prenaša na medosebne odnose: vse se lahko zavrže; vsak predmet lahko uporabimo in potem zavržemo, potrošimo in uničimo, izkoristimo, dokler služi« (AL 39). očitno je, da vse to jemlje pogum mlajši generaciji – prestrašeni zaradi neuspeha tistih, ki so se za to odločili pred njimi – da bi ustanavljala družino. V tem smislu nazareška družina ni idealni vzor, ker je preveč resnična in v nesmislih lastnega življenja vsem generacijam kaže »radost ljubezni« (AL 1), ki jo doživlja doma. Zaradi tega sveti oče odločno trdi: »zaveza ljubezni in zvestobe, iz katere živi sveta družina v Nazaretu, osvetljuje počelo, ki oblikuje vsako družino in jo usposablja, da se bolje sooča z neljubimi pripetljaji v življenju in zgodovini. Na tej osnovi lahko postane vsaka družina – tudi v svoji šibkosti – luč v temi sveta. 'Tu se učimo, kako naj družina živi. Nazaret naj pove, kaj je družina; kaj njena skupnost ljubezni, kaj njena resna in preprosta lepota in njen posvečeni in nedotakljivi značaj; naučimo se, kako blagodejna in nenadomestljiva je vzgoja, ki jo dobimo v družini; naučimo se, kako velika je njena vloga na družbenem področju'« (AL 66). Se želimo naučiti, kako biti družina? Znebimo se idealističnih vzorcev s svojih glavah in se ozrimo k sveti družini, ki vsem kaže, da so kritični dogodki v življenju neizčrpen vir milosti in svetosti za ves svet.

V družini

V razmislek

1. Kako lahko družinska kriza postane neizčrpen vir milosti?

2. V čem je edinstvenost materinstva oziroma očetovstva?

Za življenje

1. Vaša družina in vaše zakonsko življenje je bilo gotovo priča težav in problemov oziroma tako imenovanih 'kriz'. Kako ste se spopadli z njimi? Kako bi se v luči kateheze, o kateri ste premišljevali, morali spopasti z njimi?
2. Kako živite očetovstvo in materinstvo v odnosu z zakoncem, ki vam ga je poslal Bog? Kakšen zgled očetovstva-materinstva dajete svojim otrokom?

V cerkvi

V razmislek

1. Zakaj se kultura večne ljubezni tako zelo trudi biti privlačna vpričo začasnega?
2. V kakšnem smislu je Božje Očetovstvo temelj zemeljskega starševstva?

Za življenje

1. Kako mora cerkveno občestvo ravnati vpričo številnih in pogostih kriz v družinah? Kakšne sloge, metode, orodja, kraje in druga sredstva mora ponujati?
2. Očetovstvo in materinstvo je najtežja in najbolj zapletena naloga. Kako mora Cerkev prispevati k tej edinstveni nalogi?